

Kodurandade VABASTAMINE

1944. aasta sügis oli Eestimaa ajaloos erilise tähtsusega. Sel ajal toimus meie maa vabastamine fašistlikest anastajatest. Juulis ja augustis vabastati Narva ja Tartu. Septembri alguspäevil jõudis Eesti territooriumile ka Eesti Laskurkorpus, et otseselt osa võtta sünnimaa vabastamisest. 17. septembri hommikul alustasid koos Nõukogude armee teiste väeosadega pealetungi ka eesti sõjamehed. Pealetungihoo kasvas päevade ja tundidega ning juba 22. sept. vabastati Tallinn. Kogu Eesti mandriosa vabastati kümne päeva jooksul. Jäid veel saared.

29. sept. õhtul algasid saarte vabastamise operatsioonid, mis kestsid ligemale kaks kuud. 30. septembri hommikuks oli vabastatud Muhu saar. Viis päeva tehti ettevalmistusi Väikese väina forsseerimiseks. 5. oktoobril algasid Saaremaa vabastamislahingud, mis olid eriti ägedad.

14. oktoobril langes lahinguväljal sõjajälg EKP Tartu Maakonnakomitee sekretär Eduard Avald. 30 km enne Kuressaaret olid hitlerlased koondanud suuremad jõud ja asusid vasturiinakule. Major Andrejevi allüksusel, kuhu kuulus ka kütselevate ridade kirjutaja, algas äge lahing. Teiste hulgas tõrjus vaenlase rünnakut tagasi ka nooremseersant kommunistlik noor Her-

bert Kaleviste. Kui tal lõppes laskemoon, sööstis hitlerlased teda vangistama. Nägime, kuidas Herbert Kaleviste haaras granaadi ja kui vaenlased tema juurde jõudsid, laskis ta end koos vaenlastega õhku. Herbert Kaleviste hävitas selles lahingus 37 hitlerlast.

24. novembri hommikuks oli saarte vabastamine lõpule jõudnud.

Nõukogude valitsus hindas kõrgelt eesti väeosade lahingulisi teeneid. Korpusele, 7. eesti laskurdiviisile ja korpuse tankipolgule anti «Tallinna» nimetus, 7. eesti laskurdiviis, 249. eesti laskurdiviis, 85. suurtükiväepolk ja 921. laskurpolku autasustati Punalipu ordeniga. 779. suurtükiväepolk sai Kutuzovi 3. järgu ordeni, tankitõrjediivisjonile anti Aleksander Nevski orden ning 917. ja 925. laskurpolku autasustati Punatähe ordeniga.

Kakskümmend aastat on möödunud nendest aegadest. Säilitame helge mälestuse nendest, kes andsid oma elu meie kodude vabastamise eest.

Peame oma pühaks kohustus suuredada ausa tööga meie riigi kaitsevõimet ja võidelda rahust eest kogu maailmas.

R. AULING,
Eesti vabastamise lahinguist osavõtnu

ÜTÜ

Kunsti ja muusika nädal

Tallinna kahe kõrgema õppeasutuse — Riikliku Kunstiinstituudi ning Muusika- ja Teatrikunsti Instituudi — Üliõpilaste Teaduslike Ühingute korraldusel toimub Tartus 1.—7. detsembrini omapärane kunsti ja muusika nädal.

Kavas on:

5. ja 6. detsembril kell 12 Tšaikovski-nimelise pianistide konkursi eelvoorud ülikooli aulad. Sissepääs on tasuta. Teadmiseks: Tšaikovski-nimelise konkursist võtavad eesti pianistid osa alles teist korda, Tartus toimuvad eelvoorud esmakordselt. Mõlemal päeval esinevad pianistid erineva kavaga.

7. detsembril kell 19 on aulad konkursi lõppkontsert. Pärast seda on kavas pressi-

õhtu ülikooli kohvikus. Sellest võtavad osa instituutide esindajad.

5. detsembri õhtul on ülikooli kohvikus kohtumine Riikliku Kunstiinstituudi rahvaga. Õhtu teema — «Mõtted kaasaegsest kunstist».

6. detsembri õhtul on kohvik reserveeritud kohtumiseks Muusika- ja Teatrikunsti Instituudi üliõpilastega. Mõlemal õhtul saame teada kindlasti palju uut kaasaegse muusika ja maalikunsti valjust.

Ja lõpuks — 1. kuni 7. detsembrini on ülikooli kohvikus avatud Riikliku Kunstiinstituudi üliõpilaste tööde näitus.

Nii et — üritus on esmakordne ja töötab kujuneda küllalt huvitavaks. Ootame rohket osavõttu!

Kohtumine E. Raudamiga

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) toimub teisipäeval, 1. detsembril kell 19

kohtumine

Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku E. RAUDAMIGA.

Järgneb filmide demonstreerimine.

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE,
REKTORAADI, ELKNO KOMITEE JA AMETI-
ÜHINGUKOMITEE HÄXLEKANDJA

Reedel, 27. novembril 1964

ÜHISEL NÕUL

(Mõttevahetuse algust vt. «TRÜ»
numbritest 23, 24 ja 27.)

L. Järve artikkel «Ütlemissi TRÜ Toimetiste arvel» («Tartu Riiklik Ülikool», nr. 23, 1964) taotleb head eesmärki — Toimetiste paremat kujundamist ja suuremat levikut, tõstatab teretult teisi aktuaalseid küsimusi.

Artiklis esitatud väited on rõhuvast enamikus vaieldamatud, kriitika kõigiti õigustatud. Ainult et puuduste põhjusi näha siin võib-olla liiga üheplaaniliselt. Vähemasti artikli sissejuhatavast lõigust jääb mulje, et autori arvates tulenevad kõik hädad ainult «korraldusest, rapasusest ja muud sorti lohakusest». Küll oleks siis Toimetisi kerge luksuseväljaandeks muuta, kui see nii oleks!

Alljärgnevad read püüavadki veidike selgitada reaalsel olukorda, neid raskusi, millest on vaja jagu saada, et «asjad ja asjaajamised saaksid sisse teise hoo».

Kuidas ka ei ole seeriašriftiga (kus tuleb arvestada traditsiooni, pädevust ja teisi tegureid), kuid sisu kirjalikult ei ole tõepoolest head oelda. Ta ainukeks vooruseks on suhteliselt vähe ruuminõudlikkus. Küsimus ei ole ainult maitstes, mis võib ju küllaltki erinev ja muutuv olla, vaid selles, et kitsas ja kõrge «literaturnaja»-kirjanduslikele töödele kujunenud ühilduliseks standardiks, nagu «baltika» ilukirjanduslikele väljaannetele, «žurnalnaja» V. I. Lenini teostele, «novogazetnaja» ajalehtedele. Kord kujunenud tava ei ole kerge muuta, eriti veel, kui trükkis sobivamaid šrifte ei leidu.

L. Järv esitab pretensiooni ka kausta suhtes, mainimata tema poolt eelistatud suurust. Selle muutmise otstarbekus on küsitav ja ega päevapealt seda polekski võimalik teha, sest see sõltub paberil käibelolevast formaadist.

Kuidagi ei saa nõustuda väitega, et Toimetised oma kujundusest näitavad pidevat languse tendentsi, s. o. et nad on inetumad, kui olid näiteks anno 1930. Küllap siin on tegemist nn. rektorilise võttega, nagu seda on ütelnud käsikirjade «marineerimisega» kohta, s. o. küsimuste hästi teravasse fookusesse asetamisega. Viimasel ajal ilmuvad paljud

vihikud kleebitud ümbrisega (arstiteaduslikud tööd, töid botanika alalt, geograafia-alased tööd). Sisukalt ja maitsekalt on ülikooli kunstnik H. Pilter kujundanud Toimetiste sarja kuuluvat «Eestlaste antropoloogiat», «Toidaimefüsioloogiat» ja «biokeemiat» ning asja ilmunud «Blokki kogumiku» jt. Peab aga ütleva, et ümbrise kasutamise vastu on küllaltki kaaluvaid vastuväiteid, nende hulgas ka kallidus. Teaduslike tööde toimetamiseks ja trükkiludeks lubatud summad pole kaugeltki mitte ammendamatu ja nende saamisega on raskusi juba praegugi, kus rida käsikirju on veel tootmisprotsessis. Häda on tihti just selles, et meie soovid ja reaalsed võimalused iga kord paaris ei käi. Meeldib oleks Toimetisi näha kriitpaberil, aga hea seegi, kui teda jätkub illustreeriva materjali tarvis. Konspektide vaeslase ossa jätmiseks on Toimetiste vihikud tänava siiski pea-aegu eranditult ilmunud trükipaberil nr. 1, millele ajahammas nii kergesti ei hakka.

Täielikult on paikapidav kriitika Toimetiste vähesel tutvustamisel kohta. See küll ei piirdu «Sirbis ja Vasaras» avaldatuga, sest reklaami teeb ka raamatukaubanduse valitsus oma annotatsioonidega. Mitmel puhul on ilmunud raamatuid informeeritud perioodilist, mis tutvustab üht või teist eriala käsitlevat kirjandust. On saadetud prospektid vastavatele õppe-, uurimis- ja raviasutustele, mis on andnud head efekti. Isegi nii head, et mõnikord on kirjastusgrupp piinlikult seisukorda sattunud. Näiteks ei suuda kirjastusgrupp lunasaadetistega rahuldada kõiki «Arstiteaduslike töid VII» tellijaid. Ei piisa sellestki, et oleme müügivõrku antud eksemplare tagasi nõutanud. Hästi on levinud «Botanikaalased tööd VII», «Tööd vene ja slaavi filoloogialt» jt. See ei ole kirjastusgrupi teene, vaid on teoste sisu kõrval sõltunud peamiselt üksikute kaardrite, autorite ja vastutavate toimetajate huvist teoste leviku

(Järg 2. lk.)

Rännutadadest
loe lk. 3!

PREEMIAD PARIMATELE

(Algas ajalehes «TRÜ» nr. 29.)

Teise preemiaga autasustati:

2. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast K. Toropit töö eest «Eesti rahvatantsude oskussõnad». Töö juhendaja — prof. A. Kask.

3. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi A. Lepat ja V. Langet töö eest «Hinna seos toodangu tarbimisväärtusega (Tartu ja Pärnu olletehaste andmetel)». Töö juhendajad: dots. E. Rannak ja majandusteaduste kandidaat H. Metsa.

4. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast I. Koemetsa töö eest «Sõnavaarõpetus emakeele tunnis». Töö juhendaja — vanemõpetaja G. Laugaste.

5. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast H. Türrput töö eest «Abstraktsed koondumus- ja summeeruvustegurid a-järku Rieszi menetluse jaoks». Töö juhendajad: prof. G. Kangro ja dots. S. Baron.

6. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast T. Partsi töö eest «Põlula kalamajandi tiikide hüdrokeemilise režiimist». Töö juhendaja — bioloogikandidaat H. Simm.

7. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast T. Piini töö eest «Sugukond Pertusariaceae Eesti lihenhoflooras». Töö juhendaja — dots. H. Trass.

Kolmanda preemiaga autasustati:

1. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi A. Ullat, A. Hunti ja M. Tiivelit töö eest «Translumbaalne aortograafia aordi terminaalne osa ja niudearterite patoloogia diagnoosimisel». Töö juhendajad: prof. A. Linkberg, meditsiinikandidaat E. Tünder ja aspirant K. Kull.

2. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi J. Dobrust ja R. Tormi töö eest «Võimlemiselementide kinemaatilise analüüsi». Töö juhendajad: vanemõpetaja H. Elken ja aspirant M. Sarv.

3. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast J. Kirssi töö eest «Haistmis- ja maitsemistundlikkuse häiretest seoses kõrva, nina ja kurgu haigestumisega». Töö juhendaja — meditsiinikandidaat S. Sibul.

4. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast V. Muzõkat töö eest «Ammoniaagi moodustumise ja sidumise protsessid kõhunäärme seoses tema sekretoorse funktsiooniga». Töö juhendajad: dotsent L. Tähepõld ja assistent U. Tarve.

5. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi T. Laasi ja E. Mullamaad töö eest «Koronaarterite ületavatest müokardiaalsest kimpudest ja koronaarterite suudmetest». Töö juhendaja — prof. G. Rooks.

6. Tartu Riikliku Ülikooli mittestatsionaarset üliõpilast V. Pini töö eest «Jean-Paul Marat — Pariisi plebeiliste masside juht ja ideoloog». Töö juhendaja — dots. J. Madisson.

7. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast E. Markvarti töö eest «Teoreetilisi küsimusi laihakondide aluste edasise laiendamise nõukogu riiklikus juhtimises». Töö juhendaja — dots. I. Sildmäe.

(Järgneb.)

Keemikud on töökas rahvas

Karin Oja õpib keemiaosakonnas III kursusel. Kui jääte seisatuma ülikooli autahvi ette, torkab tema foto teile kindlasti silma — tumedate juuste ja mõtliku vaatega tütarlaps.

«Meie kursusevanemal on nii palju huvialasid, et neid ei jõua ühe käe sõrmedel üles lugeda,» ütleb Eva Kaldar, «küll jõuab ta võrkpalli mängimas käia, RSK-s maailma riikidega tutvust teha, matkasporti harrastada... Eks olnud tema see, kes meie suvise Baltikumi-matka hingeks oli. Ja kursuse mured ikka kõige enam Karini kanda...»

ÜTÜ-st võtab Karin aktiivselt osa. «Ditizooni analoogi süntees» on teema, mille kallal ta praegu juurdleb. «Analüütika on ikka kõige südamelehedasem,» arvab asjaosaline ise.

...Karinil on sõbratar — Maie Bender. Äärmiselt tagasihoidlik tüdruk. Ent kui temaga kord jutusoonele sattuda, siis... keemiast, kunstist, uutest raamatutest või filmidest, oma lemmik-

luuletaja August Sanga kogust «Võileib suudlusega»... Kõigest räägib Maie, ja tahaksid aina kuulata. Sõnaahtrus ilmub, kui kõnelus kaldub Maiele endale.

«Tööpõld on lai...» muheleb ta.

Maie Bender vastutab ÜTÜ nõukogus kirjastussektori eest. Orgaanikaringis alustab tütarlaps tööd teemal «Estrite süntees». Orgaanika-, looduskaitse ja kunstiring. Linoollõiget «Eks-raan» on kindlasti kõik näinud kunstinäitusel samanimelise kino fuajees.

«Praegu tegelen küll keraamikaga, kuid kõige rohkem huvitab siiski graafika.»

21. novembril toimuvaks keemiaosakonna õhtuks olid Maie ja Maie kunstiliselt kujundada ruumid.

«Laboratoorium on armsam kui kodu,» ütlevad Karin ja Maie. Ja mitte ainult nendel, ka Sirje Hiidmaa, Ene Rampe, Eesi Varjend jt., sest keemikud on ju töökas rahvas.

S. ENDRE

«Kas aparatuur sai ikka õigesti paigaldatud?»

Karin Oja (paremal) ja Maie Bender orgaanilise keemia praktikumil.

T. ALLA foto.

Möödunud aastal Kehakultuuriteaduskonnas

Iga spetsialist peab oskama oma ala uusimaid saavutusi praktikasse rakendada. Spordipedagoogid saavad selleks teadmisi oma ÜTÜ ringis.

Meie teaduskonnas on 6 ÜTÜ erialaringi: ujumise, suusatamise, võimlemise, spordimängude, kergejõustiku ja raskejõustiku. Üliõpilaste iseseisva tegevuse tulemusi demonstreeris kevadine teaduslik konverents. Nii oli kavas 11 teaduslikku tööd, neist 8 kuulus diplomandidele.

Kui võrrelda tööde arvu liikmetega, pole olukord kuigi roosiline. Kergejõustiku ligi 50-liikmeliselt ringilt ainult 3 tööd on siiski vähe. See ring oli ka teaduskonna nõrgim — peeti ainult paar koosolekut. Ühe koosoleku läbiviimiseks kulus ringi juhatusel 3 nädalat! Parem oli spordimängude olukord. Seitsmel toimunud koosolekul arutati mitmeid võrk- ja korvpallialaseid probleeme. Kevadsemestril mõjustas tööd juhtkonna vahetus (vana juhtkond valmistus ülikooli lõpetama).

Konverentsi parima töö esitajad võimlemisringi liikmed R. Torm ja J. Dobrus. Ring alustas semestrit suurte plaanidega, kuid need osutusid üle jõu käivateks. Osa jäi täitmata. Ringi seinaleht «Võimleja» näitas pil-

dis ja sõnas meie maa ja ka ringi liikmete parimaid saavutusi.

Teaduskonna edukamaiks olid suusatajad ja raskejõustiklased. Suusatajate 3 konverentsitööd arutati eelnevalt ringis. Kõik ringi liikmed peale I kursuse üliõpilaste esinesid vähemalt ühe referaadiga. Koosolekuid peeti regulaarselt 2 korda kuus.

Raskejõustiklaste 5-liikmeline ring saatis konverentsile 2 tööd. Vähemalt kord kuus anti välja seinalehte «Atleet». Koosolekuid peeti vähe — seda tingis erialade spetsiifika.

Üliõpilaste teaduslike tööde ülikoolisestel võistlustel määrati teaduskonnale 6 auhinda, neist 3 statsionaarsetele üliõpilastele. I auhinna sai R. Tormi ja J. Dobruse töö «Võimlemiselementide kineetilise analüüsist». II ja III auhinna said vastavalt H. Annuse ja E. Lillo tööd.

Üldise puudusena peab mainima, et ringide tegevusest mingit aruandlust ÜTÜ teaduskonnakooskogu ees polnud. Ei toimunud ühtegi nõukogu koosolekut. Küsimused lahendati isikliku kontakti teel. Teine oluline puudus — teaduslik töö haarab liiga vähe nooremaid kursusi.

Vara on midagi öelda tänavuse kohta.

V. BÄRENGRUB

Uhisel nõul ja jõul

(Algus 1. lk.)

vastu. Kiitust ja matkimist väärivad selles suhtes professorid J. Lotman, J. Aul ja V. Fainberg, dotsendid S. Baron, V. Palm, J. Reinert, V. Masing, kes on ühtlasi suured raamatusõbrad ja soetavad endale Toimetisi ka teistelt aladelt. Sellistena on kirjastusgrupis tuntud veel prof. P. Ariste, dots. R. Kleis jt. Üldiselt mitte palju.

Kirjastusgrupil on kavatsusel Toimetiste müüginädal, ülevaadete andmine ajakirjanduses ja raadios, ilmunud vihikute kohta nimekirjade saatmine dekanatidesse jms., kuid jooksva töö askeidest pole seni nende plaanide realiseerimiseni jõutud. Jätatab soovida ka müügi korraldamine (eriti ruumipuuduse tõttu). Selge on see, et kirjastusgrupp peab viivitamatult alustama Toimetiste süsteemikindlat tutvustamist, milleks palume abi ka kateedritelt ja dekanatidelt.

Paneb tõesti imestama, et Toimetiste kohta ei ilmu retsensioon, mis on tähtsad mitte üksnes leviku seisukohalt. See oleks oluline vahend teaduse arendamiseks ja laiema avalikkuse tutvustamiseks probleemidega, millega ülikoolis tegeldakse. Võib-olla osutub vajalikuks retsensioonide organiseerimine? Igatahes peaksid redaktisoonikoleegiumid nende ilmumise eest ajakirjanduses rohkem hoolt kandma.

Mainida tahaksin veel üht fakti, mis kirjastusgrupi silma torkab. Nimelt üliõpilaste (meeldivaks erandiks on vene keele ja kirjanduse osakonna üliõpilased) väheene huvi Toimetiste vastu. Muidugi tuleb arvestada materiaalseid kaalutlusi ja loodetavasti paljud loevad neid raamatukogus, siiski näib, et enamikule pole teaduslike tööde lugemise vajalikkust küllaldaselt selgitatud, pole neid õpikute kõrval täiendava materjalina soovitatud. Leigust on märgata isegi üliõpilaste teaduslike kogumike ostmises, mis ometi peaksid suuremat huvi pakkuma. Võib-olla aitavad ÜTÜ ja komsomoliorganisatsioon sellesse murrangu tuua.

Väga õige on Toimetiste kiirema ilmumise nõue. Mõistetakse autorite kannatamatus, taunitav igasugune põhjendamatu venitamine, seda enam, et autorid on vaeva näinud n.-ö. ühiskondliku töö korras. Paha on aga see, kui kiirust taga ajades esitatakse poolvalminud käsikirju. Hiljem tehakse hulganisti parandusi veergudele ja poognatele (näiteks «Blokki kogumikus»), mis nõuavad mitmeid korrekture, masinare-

visjoni, ajavad trükikulud kaliks ja põhjustavad ladumisel uusi vigu, millest osa teosesse paraku sisse lipsab. Ei saa salata, et leidub vastutavaid toimetajaid, kes oma kohustustesse pealiskaudselt suhtuvad ja ei märka olulisigi puudusi. Drastiliseks näiteks L. Valdi monograafia «Mõtteliste mudelite tähtsus füüsikas», mis jäi ilmutamata rohkete keele- ja hooletusvigade tõttu.

Kirjastamisprotsessis tuleb arvestada ka seda, et enamik Toimetisi on kollektiivse töö vilj. Üks autor võib olla Moskvast, teine Leningradist, kolmas koguni Habarovskist. On mõistetak, kui tähtis sel puhul on toimetaja operatiivsus.

Tõsi on see, et mõned käsikirjad ja trükilubadega poognad on kuude viisi trükikojas seisnud. Nagu teada, on Hans Heidemanni nim. trükikoja plaani täitmiseks raskusi. Tahaksin siiski märkida, et trükikoja on võimaluste piires ülikooli töödega kiirustanud ja neist mõnedki väga operatiivselt välja andnud. Teoste sujuvama ja kiirema ilmumise huvides on vaja, et käsikirjad laekuksid kirjastusgruppi aegsasti, seejuures võimalikult korrektsetena.

On täiesti loomulik ja kiiduväärne, et rohkemasti töid leiab avaldamist mitmesugustes teistes väljaannetes, vennisvabariikide ja välismaa omades, kui aga esindatakse TRÜ-d. Vaevast, et seda nähtust kuigi oluliselt ajendab ilmumise kiirus ja paberiküsimus. Vägaagi küsitav on võõrkeelsete vihikute massilise väljaandmise otstarbekus. Olgu need ikkagi erandjuhtumiks. Toimetised on ju varustatud võõrkeelsete resümeeidega. Kõik laiemat huvi pakkuvad vihikud peaksid aga eranditult ilmuma vene keeles, nagu ongi tavaks saamas. Meie teaduslikele töötajatele ei ole keel probleemiks, mis aga puutub välismaade teadlastesse, siis nõukogude teaduse tormiline areng sunnib neid paratamatult omandama vene keelt. Võiks ka resümeeidele rohkem ruumi anda, kuid see pole kerge, kui autoreid on palju (pealegi on trükipoognate arv kindlaks määratud).

Käesolevas kirjutuses paljudele raskustele viitamine ei tohiks kõlada vabanduste seeriana või kriitika mätimisena. Kindlasti viib käesolev mõttevahetus, millesse loodetavasti liituvad ka kompetentsemad seltsimehed, ühisele eesmärgile suure sammu lähemale. Toimetiste hea kvaliteet ja levik on auasjaks kõigile.

G. NOPPEL,

TRÜ kirjastusgrupi juhataja

Prof. A. VALDES 80-aastane

1. detsembril saab 80-aastaseks Eesti NSV teeneline teadlane arstiteaduse doktor prof. Albert Valdes, kauaaegne TRÜ patoloogilise anatoomia kateedri juhataja.

A. Valdes sündis Harjumaal käsitöölise perekonnas. Nagu paljudel eesti vanema põlvkonna kultuuritegelastel, nii tuli ka temal iseseisvalt võita raskusi hariduse saamiseks. Ka tema tee käis läbi Treffneri koolist. Alles väljakujunenud vaa-detega täiskasvanud meheks sai ta 1908. a. astuda Tartu Ülikooli Arstiteaduskonda. Juba paari aasta pärast leidis ta oma õige ala — asus tööle patoloogilise anatoomia kateedris, mida sel ajal juhtas V. A. Afanasjev, V. A. Afanasjev oli väljapaistev vene patoloog-anatoom, kelle juures said üliõpilastena innustust teaduslikuks tööks ka sellised teadlased, nagu N. N. Burdenko, G. R. Rubinstein ja I. I. Sirokogorov. Sellises loovas õhkkonnas rakendus ka A. Valdes kohe teaduslikule tööle ja juba 1912. a. sai ta võistlustöö eest kuldauraha. Tema esimene uurimus oli eksperimentaalne ning sellele eksperimentaalsele suunale uurimistööd on ta jäädunud truaks seniajani.

Pärast ülikooli lõpetamist pidi A. Valdes arstina osa võtma Esimesest maailmasõjast. 1920. a. asus ta jälle tööle Tartus. Doktoriväitekirja kaitses 1922. a. 1930. a. valiti A. Valdes patoloogilise anatoomia kateedri juhatajaks professoriks. Sellel kohal töötas ta kuni 1962. a., mil pidi terviselikel põhjustel minema pensionile.

Prof. A. Valdes oli eeskujulik pedagoog. Tema loengute materjal oli rangelt süstematiseeritud, esitusviis äärmiselt täpne ja loogiline. Ilukõnelist sõnade tegemist ei sallinud ta ei õppe- ega teaduslikus töös. Ta loengud haarasid kaasa kogu auditooriumi. Juba kogenud ja üldiselt tunnustatud hea lektorina ei väsinud prof. A. Valdes ikka täiendamast ja parandamast õppetöö metoodilist külge. Mõnel aastal pidas ta fakultatiivseid loen-

guid, kus ta vahel läks erialast hoopis kõrvale ja kõneles oma õpetlikkudest elukogemustest. Ka nendest võtsid üliõpilased huviga osa. Sihikindlalt arendas prof. Valdes üliõpilastes indu teaduslikuks tööks. Oma suure koormuse juures leidis ta igal aastal aega teadusliku töö meetoodika ning histoloogilise tehnika kursuse jaoks. Arvukalt on tehtud tema juhendamisel võistlustöid ja terve rida tema õpilasi on kasvanud teaduslikkudeks töötajateks morfoloogilistel aladel. Ta on olnud juhendajaks ligi 20 kandidaadi- ja doktoriväitekirjale.

Prof. A. Valdeselt on ilmunud üle 60 teadusliku töö. Eriti väärtuslikuks tuleb lugeda tema uurimusi düstroofiliste protsesside alalt, missugustele viidatakse meie põhilises (A. I. Abrikosovi ning A. I. Strukovi) patoloogilise anatoomia õpikus. Juhtivalt on prof. Valdes tegutsenud eesti arstiteadusliku oskuse loomisel ja arendamisel. Paljud tänapäeval täiesti tavalistena näivad terminid on tulnud kasutusse tema algatusel. Ta on üks eesti meditsiinilise perioodika rajajatest ning tegutses pikka aega ajakirja «Eesti Arst» toimetajana. Pärast Suurt Isamaasõda oli ta mitu aastat Arstiteaduskonna dekaaniks.

Prof. A. Valdes töötas pidevalt ka praktilise patoloog-anatoomina, osutades suurt abi kliinilisele meditsiinile. Ta oli Tartu Linna Kliinilise Haigla patoloogilise anatoomia osakonna juhatajaks ja rea aastate jooksul Eesti NSV peapatoloog-anatoomiks. Ta kuulus Üleliidulise Patoloog-anatoomide Ühingu juhatusse, oli selle ühingu Tartu osakonna rajaja ja esimees.

Me loetlesime ainult tähtsamaid löike prof. A. Valdese viljakast tegevusest, mis ületab kaugelt eriala raamid ja omab paiguti põhjapanevat tähtsust eesti arstiteaduse arengu seisukohalt. Prof. A. Valdes töötab väga intensiivselt, paneb tööse kogu oma hinge, nõudes tööd ka üliõpilastelt ning kaastöötajatelt. Kunagi ei rahuldu ta saavutatuga. Nõudlikkus pole talle aga kunagi olnud eesmärgiks omaette, vaid ikka ainult abinõuks, mis aitab viia edasi arstiteadust meie vabariigis.

Prof. A. Valdese viljakas töö ja kohusetundlik ellusuhtumine on eeskujuks tema õpilastele, kes suhtuvad temasse sügava lugupidamisega. Õpilased ja kaastöötajad soovivad juubilarile tervist ja õnne veel rohkemaks aastateks!

U. PODAR

Mina elan Käreveres

«Sa oled siis nüüd tartlane?» pöörduvad minu poole endised koolikaaslased.

Vastan peanoogutusega.

«Kus sa elad?»

«Käreveres.»

Sellele järgneb pikk imestuskõne — kas tõesti on ülikoolil Käreveres ühiselamu, kuidas seal linna saab, kuidas sinna sõita saab, kas pole vastik käia jne. Vastan jõudumööda kõigile küsimustele. Räägin, et ühiselamu on Käreveres tõepoolest, et sõit on natuke tüütu, aga elul ei ole üldiselt viga. Küsija lepib ja tunneb mulle südamest kaasa. Lahkumisel avaldab ta siirast lootust, et meid õige pea linna tuuakse. Seda loodame ka ise, kuigi Kärevere...

Meid on 9. Terve suure kahe-kordse ühiselamu peale üheksa tüdrukut: kuus alumisel ja kolm ülemisel korrusel. Maja asub kaks ja pool kilomeetrit suurest teest eemal kruusatatud maantee ääres. Ümberringi pole rohkem käre, kui see, mida ise teeme. Vahel harva sõidavad mööda meiele piima viivad vanakrid. Siin on jumalikud tingimused õppimiseks.

Heino Arumaa 60

Juubilar on meie vanemaid majandusteadlasi-kauband- jaid. Ta sündis 2. detsembril 1904. aastal Põltsamaal. Ülikooli lõpetas kiitusega (Tartu 1927). Töötas seejärel Vasalemma ja Rapla ühiskaublustes müüjana ning hiljem samas süsteemis juhtivamatel kohtadel. Nõukogude korra taaskatkestamisel Eestis lülitus H. Arumaa tööle ENSV Kaubanduse Rahvakomis- sariaati, olles 1945. a. rahva- komissari asetäitjaks. Varsti aga siirdus meie juubilar jälle konkreetsemalt kaupadega tegelema. Ta oli mitu aastat Üleliidulise Kaubanduspalati ENSV Osakonna Ekspertiisbüroo juhatajaks.

Aastal 1951 hakkas H. Arumaa TRÜ Majandusteaduskonnas õpetama üliõpilastele tööstus- kaupade tehnoloogiat ja kaubanduse aluseid. Samaaegselt jäi ta ka ekspertiis ENSV Kaubandusministeeriumi kaubaekspertiisi büroosse. Nendel kahel alal tegelebki juubilar tänapäevani. Ekspertina kuulge tema tegevus kogu ENSV territooriumil; pole sellelgi suurt vahet, kus õppetööd tuleb teha.

Oma teadmiste ja kogemuste edasiandmise kõrval on H. Arumaa neid ka paberile pannud. Tema sulest on ilmunud mitmed TRÜ rotaprinti väljaanded, mis kergendavad üliõpilaste tööd.

Kuigi H. Arumaa on läbi käidud aastaid juba rohkem, jät- kub tal aktiivsust ja elurõõmu mitte ainult töös, vaid ka suhtlemises üliõpilaste ja kolleegidega. Jäab soovida, et need iseloomujooned säiliksik veel kaua H. Arumaale nii iseloomulikul kujul rõõmuks üliõpilastele ja kolleegidele.

«Küll võib seal kolmas igav olla,» mõtlevad mõned. Aga meil ei ole igav. Me oskame igavuse vastu võidelda.

Alumisel korrusel asub Kärevere rahvamaa. Igal neljapäeval külastab meid kino. Mare Kasela (saksa fil. osak. I k.) oskab klaverit mängida ja nii saab mõnikord pärast kino ka tantsu keerutada. Mare juhendab ka meie ansambli, kus laulavad Ene Palgi, Üllid Vei ja Saar ning Sirje Tuvi. Meist endist koosneb ka rahvatantsurühm, ise loome luuletusi, ise oleme näitering. Ise tähistasime luule- õhtuga Anna Haava sünnipäeva. Ise pidasime maha oktoobri- aktuse, loomulikult koos kohaliku rahvaga. Järgmisel laupäeval teeme segakavaga puhke- õhtu. Uueks aastaks toome la- vale näidendi. Ja seda kõike teeme üheksakesi.

Kärevere ühiselamu on omaette väike riik. Ja millegipärast tundub, et elu selles väikeses riigis on täisverelisemgi kui mõnes teises ühiselamus.

Kui ta ainult veidi lähemal oleks, see Kärevere! Ja kui meid ometi linna toodaks, et me sellest üldisest üliõpilaselust ka osa saaksime.

A. ALAVAINU

Kinohuvilised!

Eeloleval nädalavahetusel ootab teid kaks huvitavat üritust. Pühapäeval, 29. novembril algusega kell 12 esineb sm. I. Kosenkra- nius AUN Tartu Kultuurihoones teemal «Eesti kino minevikuradadelt». Ettekannet illustreeritakse filmiarhiivist pärinevate uni- kaalsete fragmentidega kino- kroonikatest ja dokumentaalfil- midest, mis on enamikule kino- sõpradele senini tundmatud.

Esmaspäeval, 30. novembril to- imub Vanemuise tänava õppeho- one suures auditooriumis algusega kell 19 neljas õppus fakultatiiv- kursusest «Sissejuhatus kino- kunsti». Sedapuhku võetakse kõ- ne ja vaatluse alla küsimus filmi kujunduslikust atmosfäärast, mi- da illustreeritakse filmikatken- didega.

TRÜ kinoõprade ring

Rännurajad ★ Rännurajad ★ Rännurajad

Kui oled käinud Nuustakul, siis sea sammud kaugemale. Jättsime hüvasti väikese Eestiga ja alustasime sõitu kaugustesse — seekord viis tee Kaukaasiasse.

Petseri, Pihkva, Ostrov, Opotška, Vitebsk ja siis Dnepr — täies jõus ja hiilguses.

Matkamärkmikku

Aga Dnepr voolab oma voolamist. Seekord oli ta tusasevõitu, hall ja sogane, õlilaiguline.

Ei ole vist ühtegi inimest, kes suudaks külmaks jääda Ukraina kaunitari — Kiievi vastu. Meid ta võitis. Suur, avarate tänavate, väljakute ja parkidega linn.

Ajalooline Poltaava, suurejooneline Harkov ja Rostov. Meie ümber on päevalill, kõrgem ja lopsakam, kui ma kusagil varem näinud olen. Riitsinuse- ja viljaväljad. Kirsid ja murelid teearsete puude otsas lausa kutsuvad end hävitama. Oleme ju Kubaani orus. Kuigi on alles juuli algus, käib siin viljalõikus täie hooga.

Järsku kerkivad silmapiirile tuhahunnikutega sarnanevad mäekuhilad. Esialgu üks, siis teine, kolmas, neljas, viies ja ongi viie mäe linn — Pjatigorsk. Unustamatu mulje jätavad Lermontovi ja tema tegelastega seotud kohad! Duellipaik on tõesti selline nagu keskkooli kirjandusõpiku leheküljel. Jessentuki, Zelenovodsk, Kislovodsk, — tõeliselt kuurordilinnad mineraalveeallikate ja rohelusega.

Kazbek. Algab raske teelõik, sest paduvihm on mägedest alla veeretanud kaljurahne, mis sulevad tee.

Kazbeki külje all asub samanimeline restoran, kuhu astuvad sisse kõik turistid maitstva ehtsat šašlõkki. Seda peavad sööma isegi need, kes lambaliha ei armasta, siin on selline kirjutamata seadus. Meile jäid Kazbeki tipud vallutamata, kuid ka väiksema mäega on kaunis raske toime tulla.

Oleme oma «eksirännakute» ühes tähtsamas sihtpunktis — Tbilisis. Teaksite te vaid, kui sõbralikult ta meid vastu võttis! Paljud grusiinlased alustasid vestlust otse tänaval, auto number reetis meie päritolu silmapilkselt. Üllatavalt tore oli kuulda, kuidas bussitais grusiinlasi hüüdis oma tervituse kanges eesti keeles. Esialgu ei saanud nagu arugi, et see meile oli määratud, sest tuli nii ootamatult. Ja linn ise on suurepärase, seni nähtuist kõige kenam. Kõiki linna jõudnud tervitab Gruusia vabaduse sümbol — monumentaalne naine veinikarika ja mõõgaga. Sõpradele veinikarikas, vaenlastele mõõk — selline on selle maa seadus ja aegadest juurdunud kohme.

Meeldivad tänavad, kuumuse

eest kaitsvad alleed; kehakinnitust pakkuvad toidubaarid, restoranid. Vaimutoitu ammutavad grusiinlased aga kõrvõimalikest õppeasutustest — neid on seal tõesti loendamatu palju.

...Sevan, Sa oled tõesti imeiline...

Kangesti rahutu, võimas, sünn

ge. Ainult mõneks tunniks südapäeval muudab Sa oma näo sõbralikuks — siis oled sa helesinine, lõbusaimeline ja nagu kangesti noor. Päike teeb Sinuga

sirvides

imet ja Sa ei pane talle vastu. Siis aga sunnid jälle ennast arvestama. Algul oled tumesinine ja kohisev, seejärel äärest hall, keskelt roheline, kuid kohin jääb ikka. Sa elad. Isegi kõige julgem ei sõandanud end märjaks kasta. Usun, et mõjusid mitu tegurit: hirmuäratavalt külm vesi, Sinu tuuled ja Su süinge pale.

Meie rännu kõige lõunapoolsemaks punktiks oli Jerevan. Hingematteve kuumus sundis uskuma, et Sevani külm hingus on siin tõepoolest haruldase oma-pärane nähtus.

Igaüks meist tahtis olla esimene Ararati ja selle taha kinni jäänud Noa laeva leidja. Enese kurvastuseks ja teiste heameeleks ei tulnud keegi sellega toime. Igas linnas olime nõu küsinud miilitsameestelt, ei saanud nüüdki teisiti. Seekordne palve oli aga eriskummaline — näidake meile Araratti! Sõbralik mees seletas, võttes käedki appi, kuid meie vaatasime ikka ilmselt kaunis rumalate nägudega. Siis hüppas ta mootorrattale ja käskis meid järgneda. Sõitsime samasse paika, kust olime tulnud. Pilvest kerkis mäetipp, lumine ja suursugune. Hommikul oli ta pilvedesse pugenud.

Selle päeva õhtust algas puhkus sõna tõsisel mõttes. Päike ja vesi, vitamiinid puuviljade näol ja vahelduseks kodunt kaasavõetud kartulid ning suitsuliha. Viimasteta tüütaksid isegi kõige maitsevamad lõunamaa-annid ruttu ära.

Püüdsime tungida ka veealuse riigi saladustesse. Sellel aga, kes paneb esimest korda maski ette ja lestad jalga, tuleb nii mõnigi kord veest välja tulla roheka näoga.

Meri jäi magnetiks. Sõitsime tast natuke kaugemale ja jälle tagasi.

Ritsa järv. Suhhumi, Sotši ja Novorossiisk — neist kõigist võiks rääkida.

Tagasi sõites olime muljetest tulvil.

Sõber, kui oled käinud ära Nuustakul, siis...

R. LEET

AUTO!

(Algus ajalehes «TRÜ» nr. 30.)

Väikese vahepeatuse järel Võrus seisime taas teeveerel, seal, kus teerit näitas Petserisse 48 km, Pihkvasse üle 90.

Jupikaupa liikumine edasi. Ühest masinast ei tahtnud kuidagi lahkuda — see ja mõnus oli külitada viljakottidel ning jälgida möödavilksatavaid panoraaime.

Jälle maanteel. Näete, «Zaporožets» vurab mäest üles. Stoppi! Väike seisak ja 3 inimese võrra täienenud masin veereb edasi Petseri poole. Isiklike autode omanikud polegi nii ebasõbralikud, nagu mõnikord räägitakse.

Petseri kloostris väraval ootamatu takistus: «Девушки, где юбки?» Tükk aega seletasime eesti keeles, lõpuks näitasime stoppi — ja sisse saime! Ilmselt on autostopil mingi kummaline võlujõud. Kloostri kutsuti parajasti õhtupalvusele. Suur kell alustas kumedalt oma laulu pom-pom-pom. Teine sekkus pam-pam. Neli väikest kiirustasid mustades talarides aeglaselt astuvaid habemikke kirikusse pim-pim-pim-pin. Läksime meiega.

Usklikud palvetasid agaralt ja papp puistas neid üle viiruki-suitsuga. Pühakud vaatasid ükskõiksest ikoonidelt...

Meil oli kummaliselt rusuv tunne, seepärast — veidi ringi jalutanud, lahkusime.

Uuesti teel... Pihkvasse saime laternate süütamise ajaks. Öömaja oli tarvis. Ei tea, kas oli põhjuseks meie eneste optimism, kuid matkal olles kohtusime enamasti heade, südamlike inimestega. Nii ka seekord: ühiselamus hakkas valvuritadi kohe helistama ja peagi tuli tütarlaps, kes viis meid tuppa, vabandades: «On ainult kaks tühja voodit, ei saa igale eraldi aset.» (Tüdrukud olid ise ka kahekaupa, et meid majutada...) Hommikul andsime aadressi, tulgu külla!

Pihkvast väljasõit... istume teeserval ja kinnitame keha. Täislastis autod, lehvitatavate kätega

omanikud kabiinis, kaovad silmist... «Kuhu jääb siis meie masin?» tunneb Reet muret. Tükk aega möödus, ei midagi. Palmi tegi paar tantsusammu ja Reet laulis tuju tõstmiseks: «Minna lähen «Volgaga»...» Samal ajal vilksatavad «Volgad» mööda, jättes meile vaid põlglikud pilgud.

Pole viga! Kõik tuleb õigel ajal sellele, kes oskab oodata. Juba

STOPP!

peatubki suur MAZ ning me kiigume kõrgel istmel Puškinskije Gorosse.

Kaitseala võttis meid vastu suure luuletaja pildi, tema lemmikaastaja ja selle juba valminud rikkustega: «Ostke Mihhailovskoje aia õunul!» Ostsime, maitseime... päris head!

Mööda parki jalutades võrdlesime seda joonisega Puškini aegadest. Vahe on vaid puude kasvus. Muu on jäänud muutmataks. Sel aastal avastati kaks tööliste elamutele kuulunud vundamenti ja hooned taastati. Majamuuseum. Puškini parima sõbra Arina Rodionovna tare... see kõik on väga lähedalt seotud poeediga.

Üksinduse saarel seisab praegugi pink, kus ta sageli armastas viibida. Mööda pärnaalleed kujutled kõndimas möödunud sajandit...

Pihkvasse tagasi viis meid Leningradi ekskursioonibuss. Aga kodu oli ju veel kaugel — seepärast seisime kella 8 ajal õhtul, «stopid» peos, pimedal maanteel.

Keskööl seisid 3 ülemeeliku näoga tüdrukut Cesisse viival teenurgal. Ees ootas Cesis-Valmiera-Valka-Tartu. Öö oli soe ja taevast selge, maantee ainult meie päralt. Vilasid tähed, pilgutasiid meile oma kaugeid silmi. Langes üks, teine... üle 10... kõik pakilised soovid said südamele! Kõndisime lauldes, rääkisime inimestest, inkade kultuurist ja õnnest.

Viimasel teosal meil tõepoolest veab autodega. Õhtupoolikul saabusid 3 matkaselli Tartusse tagasi.

M. SUURORG

HIBIINIDES

● Tartu—Leningrad—Kirovsk—Imandra järv — Lapi looduskaitseala — Montsegorsk (jalgsi) — Olenje—Murmansk—Kondapoga—Kivatš—Leningrad—Tartu. Kokku 4500 km ●

Oppeekursioon Koola poolsaarele ja Karjalasse on geograafiaosakonna III kursusel muutunud juba traditsiooniliseks.

Kõige enam on meelde jäänud matka esimene päev. Tutvumine Lapimaaga algas Hibiinide tundrasüdames paiknevast Kirovskist, mis on tuntud apatiiditootmise keskusena. Siit saab toorainet ka Maardu Keemiakombinaat.

Liikumist alustasime Moskva ülikooli geograafiaamast. Seljakotid tundusid harjumustest tinarasketena. Viis kilomeetrit käidud, viskasime nad kergendustundega Kirovski botanika-aia peahoone seina äärde. Botaanikaad, mida nimetatakse ka polaar-alpiinseks, asub Vudjavrtšorri jalamil ja on põhjapoolseim Nõukogude Liidus. Aiaga tutvudes tõuseme aeglaselt mägke. Vastavalt sellele muutub ka taimkate. Suhteliselt sirgetüvelistest kaskedest ja siberi kuusest koosnev mets muutub järk-järgult madalamaks. Kuusk kaob, kask hoidub aga vääneldes üha enam maapinna lähedale.

Jõudsime botaanikaia piiridest välja. Et oleme juba pea-aegu poolteel, ei taha loobuda Vudjavrtšorri vallutamise, kuigi see oleks nii-öelda plaani ületamine.

Päike kõrvetab halastamatult. Seda aga, et oleme polaarjoonest ligi 200 km põhja pool, tulevad meelde platoo serval valendavad lumelaigud.

Selja taha jääb üks mäenukk, siis teine. Otse meie all sinetab Vudjavrtšorri («javr») tähendab lapi keeles «järv»). Edevalt piiluvad vetepeeglist Kirovski heledad hooned. Tundub, et need asuvad ainult kiviviske kaugusel.

Lumelaigud on nihkunud lähemale. Võime näha laviinide jälgi. Veel järsk tõus mööda hämmastavalt korrapärase kujuga kivi-panku. Näib, nagu oleks keegi meiega kivilahmakaad lõhestanud ja siledaks tahunud. Lõpuks jõuame ihaldatud tipule ja meie ees avaneb... Ei, mitte oivaline vaade ümbritsevatele tšorridele nagu lapi keeles nimetatakse neid tasaste lagedega mägesid, vaid hoopis lõhe, mis lahutab meid seekord-vist päris tõelisest tipust. Tuleb laskuda. Meie viimane tõus muutub seega nulliks. Uue hooga alustame rünnakut tõrksale mäele. Vudjavrtšorri tipp, õigemini lagi on esimesel pilgul üksluine hall kiviväli.

Platoo teiselt servalt hakkame laskuma. Järsku leiame end samblikuriigist. Tiheda vaibana katavad nad maapinda. Ja mis-sugune oivaline värvid harmoonia! Pehmed pastelltoonid varieeruvad hallist rohelisest kollasest punakani.

Platoo aheneb pikaks kitsaks seljakuks. Astume mõned sammud vasakule ja pörkame tagasi. Otse meie jalge ees haigutas sügavik. Tsirkusorg. Kolmest küljest piiravad teda hambulised tumehallid kivikolonnid. Päikese eest varjatuna kõssitavad nendel määndunud lumelaigud. Oru põhjas helgib aga kausikujuline järvekeene kord meriroheliselt, kord sügavsiniselt. Vaikime. «Kuratlilik!» sosistab keegi. Ja see on vaatepildi parim iseloomustus.

Edasi tuleb laskuda üsna järstust nõlvast. Jalad takerduvad tüütult vaevakaskedesse, põlved nõtkuvad. Enam pole tahtmist vaielda selle üle, kumb on raske, kas tõus või langus. Keegi kukkus. Hele naerupahvakas aitab ta aga üsna kiiresti jalule. Puhkamiseks pole aega. Oleme juba niigi hilineunud poolteist tundi. Laagrikohani on aga veel pikk tee.

T. LILLEPALU
E. MUUGA

Tartu Riiklik
Ülikool 3

K. SMIDT

Ehtsas muinasjutumajas

● Kondapoga—Kivatš—Sirvas—Belaja gora—Paloselkä—Mäntyselkä—Medvežegorsk — 180 km ●

Elmisel õhtul olime Karjala mahajäetud külakeses ehtsas soome saunas käinud ja hiljem end

välja puhunud, seetõttu asusime hommikul rõõmsa meelega linnulaulu ja päikesepaiste saatel teele. Õhtusse oli palju aega, kõigil tuju hea ja suured plaanid. Aga teatavasti on plaani tegemine alati lihtsam kui täitmine. Nii juhtuski, et kell näitas juba pärastlõunast aega, meie aga seisisime alles kuuekesi Oreh järve kaldal. Oli tarvis üle pääseda — tahtsime ju õhtuks matkaplaani täita.

Lootes veel kord kohalike elanike vastutulelikkusele, hakkasime järvel triivivaid paate huikama. Ehk mõni viib meid üle? Küll rohisime kaldal kasvava kase otsa ja lehvitasime rätid, küll tõstsime häält maapinnalt, aga seekord ei aidanud miski.

Lõpuks olime kaotanud hääle ja suure hulga optimismi ning tahtsime just hakata mööda kallast edasi astuma, kui... siinamas meie kõrval pöösä taga... taat. Ja meie karjusime häälde kähisevaks!

Aitasime siis taadil kiruda neid, kes tema paadiga olid õngitsema sõitnud, sest muidu oleks ta meid

VAIKE KASK

Ülikooli mistahes kateedri laborant on neid vaikselt töötanud, kes suure hoolega ja peaaegu märkamatu päevast päeva täidab oma tööülesandeid. Kateedri rahutu õhkkond, aastatepikkune praktika pideva kontakti näol paljude õppejõududega, üliõpilastega, töötajatega mujalt vabariigist ja kaugemaltki, kelle pöördumisel kateedri poole on nemad esimesi vahendajaid, teevad neist omanoomi asendamatu inimesed kateedri siseelus. Üks selliseid oli äsja raske haiguse tagajärjel enneaegu surmale suikunud vanemlaborant Vaike Kask (sünd. 1917. a.) saksa keele kateedrist.

V. Kask töötas ajavahemikus 1944—1957 vanemlaborandina TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedris, kust siirdus võõrkeelte kateedrisse samale kohale. Seltsimehelikuna ja reipana on sööbinud Vaike Kask kõikide mällu, kellel on olnud võimalusi kogeda tema kohusetundlikku suhtumist töösse ja suurt humaansust kaasinimeste vastu.

Pärast väsitavat päevatööd kateedris tegeles Vaike Kask jõudeajal võimaluste piires teadusliku tööga. Tema koostatud on Majandusteaduskonna üliõpilastele lisalektüüriks vajalik tekstide kogu «Texte für Öko-

nomisten». Dokumentide valimikule «Eesti rahva ajaloo Põhjasõja aastail 1700—1721» tõlkis V. Kask rea ürikuid saksa keelest jne.

V. Kask tegi ka viljakat ühiskondlikku tööd.

Kaastöötajate mälestuses elab Vaike Kase kuju veel palju pikki aastaid. Ja et tema põrm puhkab oma sünnilinnas mullas, soovime talle: sit tibi terra patriae levis!

Saksa keele kateedri kollektiiv

KOMMENTAAR

Kolme kunstniku näitus

Tõesti, seda näitust tasub vaadata. Kolm nime — Allsalu, Malin, Polli — on juba ammu tuttavad, aga seekord võime vaadata nende loomingut lausa «massiliselt» ja niiviisi täiendada aastate jooksul tekkinud muljet.

Allsalu, kes viimastel näitustel esines rembrandlikes toonides portreedega, on nüüd välja pannud hulga muinasjutulisi visioone, mis säravad sisemises valguses. Allsalu kaldub sümbollikasse. Aed kehastab elu liikumist ja lõppematust, inimesed hoiavad käes õuna ja mõtlevad läbikäidud teele, põlvkond järgneb põlvkonnale... Aeg-ajalt sekkub siia irooniat, aga see on õrn ja sordiline («Madrus ja madonna»). Tehnikas ületab Allsalu oma naabrid, vahendid on kõik lausa orgaanilised.

Malin, üks Tartu intelligentsemaid kunstnikke, esineb suure hulga portreedega. Ajuti on neis nukruse hõngu, millest küll üle ollakse, et teisel aja närvilist rütmil tabada. Üle laste unenõu lootub valgepilveline muistend ja loomad tunnevad end oma maailmas iseseisvalt ja ülbeltki... Ka seda näitab Malin, kuidas nn. tööstusteema kunstiks saab...

Polli on nagu äikesepilv, mis müürituna ja kolinaga üle maa veeb, aga samal ajal ka stiliseeritud õrn ja puhas. Peatugem Jelena Poznjaki portree ees, vaa-dakem, portreed egiptuse reljeefidega! Samas voolab meelestu rongkäik diagonaalis üle halli pildi. Pollil on palju jõudu, kuigi ta vahel ei oska seda kuhugi panna.

Rõõmustav on kõigi kunstnike teemaderingi avarumise. Pole enam kramplikku küsimust: on see sobiv pildiks teha; kunstnik lähtub oma intuitsioonist ja see pole teda enamikel juhtudel petnud.

Ma ei pretendeeri siin hinnangule; tahaks lihtsalt veel kord tähelepanu juhtida. Kunstnimeuseum asub Vallikraavi tänavas.

MATI UNT

Arstiteaduskond võitis

Ülikooli esivõistlustel jalgpallis esines traditsioonikohaselt hästi Arstiteaduskonna võistkond, kes saavutas ka esikoha. Tunnustavalt tuleb märkida Ajaloo-Keeleteaduskonna head esinemist, kes võitis tugevakoosseisulise Füüsika-Matemaatikateaduskonna võistkonna 1:0, pääses finaali ja saavutas lõppkokkuvõttes teise koha. Kolmandaks jäid seekord Füüsika-Matemaatikateaduskonna jalgpallurid. Kõik kolm nimetatud meeskonda on oma võime-telt enam-vähem võrdsed. Edasi järgnesid: 4) Bioloogia-Geograafia-teaduskond, 5) Kehakultuuriteaduskond. Õigus-Majandusteaduskond loobus võistlemisest.

Uute sisseastujate arvel täiene-sid TRÜ jalgpallurite read pal-jude lootustandvate mängumees-tega. Valeri Halzov ja Igor Liv-sits Ajaloo-Keeleteaduskonnast, Gennadi Nazarov, Anatoli Lander ja Pavel Sokolov spordiarstide erialalt ning Viktor Kass ja Jaak Simm Füüsika-Matemaatikateaduskonnast on kõik loobunud jalgpallurid, kes tulist treeningu juures võiksid edaspidi moodustada TRÜ võistkonna põhituumiku. Treener on võistkon-nal olemas, kuid treeningutingi-mused, eriti talvel saalis, on veel väga ähmased. Kas ei peaks spor-dimängude kateeder koos Spordi-klubi juhataja ja jalgpallisekt-siooniga kaaluma selle ala har-rastamise võimalusi ning leidma ülikooli jalgpallurite arendami-seks olemasolevate võimaluste juures kõige paremad teed?

VÕIMLEMA!

Massisporidürituste konkursi raames algab juba 3. detsembril kell 18.30 võimlemisvõistlus nais-üliõpilastele (V. Kingissepa tn. 19).

Kava on veel võimalik õppida teisipäeval, 1. dets. kell 19 (V. Kingissepa tn. 19).

Räägime armastusest

DISKUSSIOON SELLEL IGAVESEL TEEMAL TÕI PÄRIS PALJU VASTUKAJASID. TOIMETUS ON ARVA-MUSEL, ET PÕNEVUST SAI KÜLLALT TEKITATUD JA SEETÖTTU ANTAKSE JÄRGMISES NUMBRIS SÕNA PSÜHHOLOOGIDELE JA PEDAGOOGIDELE, KES RÄÄGIVAD KÜLL VÄHEM EMOTSIONAALSES, KUID SEDA MÕJUVAMAS FAKTIDE KEELES.

Uut teatmekirjandust TRÜ Teaduslikus Raamatu-kogus

Атлас народов мира. Москва 1964. (8), 184

Хемп, Э. Словарь американской лингвистической терминологии. Москва 1964. 264 lk.

Диссертации на степень доктора и кандидата медицинских наук, защищенные в 1951—1955 гг. Москва 1964. 262 lk.

Скарлатина. Библиографический указатель отечественной литерату-ры. (1928—1958). Киев 1964. 302 lk. И. М. Кауфман. Географические словари. Библиография. Москва 1964. 78 lk.

Список районов, упраздненных в связи с укрупнением сельских и образованием промышленных рай-онов (декабрь 1962 г. — февраль 1963 г.). Москва 1964. 179 lk.

В. А. Быховский и Б. К. Кара-петян. Библиографический спра-вочник по инженерной сейсмоло-гии и сейсмостойкости сооружений. Ереван, 1964. 355 lk.

История техники. Библиографи-ческий указатель 1957—1959. Москва 1964. 384 lk.

Вälisperioodika koondnimestik 1964. (ENSU raamatukogudes). Loodusteadused. Matemaatika. Tehnika. Põllumajandus. Medit-siin. Tallinn 1964. 260 lk.

McGraw-Hill Yearbook of science and technology. 1961 review. 1962 preview. New York/Chicago 1962. 558 lk.

Valmistab rõõmu

● Juhib ajaloo-osakond ja aja-loo-osakonna II kursuse. Arsti-teaduskonna ja Füüsika-Mate-maatikateaduskonna aktiivne osa-võtt

Oktoobris toimus massilise spordialase võistluse I etapp: orienteerumis- ja murdmaajooks. Seoses selle varase pidamisega jäid eemale raviosakonna III ja IV kursused ning bioloogia- ja geograafiaosakonna III, kuid omelt ei mõjunud see osavõtjate arvule. Viiest teaduskonnast (Kehakultuuriteaduskond on väl-ja arvatud) võitis orienteerumis-jooksust osa 697 üliõpilast ja õppejõudu, mis on üle kahe kor-ra rohkem kui möödunud aastal (335).

Selline suur edasimineku on tingitud eelkõige Arstiteaduskon-na ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilaste aktiivsest osavõtust. Kui möödunud aastal käis arstidest orienteerumas 1,4%, siis tänava on see arv 25,4%.

Füüsika-Matemaatikateadus-konnas on arvud vastavalt 7,7 ja 22%. Kiitvalt peab arstide kohta ütleva seda, et võistkondlikus arvestuses tuli esimese kuue hul-ka tervelt 3 kollektiivi Arstitea-duskonnast.

Järgestus on üldse selline:

1) ajaloo-osakond 0,696 punkti; 2) raviosakonna II k. 0,617 punkti; 3) Õigusteaduskond 0,590 punkti.

Õpperühmadest kogusid far-maatsiaosakonna IV, geograafia-osakonna IV ja ajaloo-osakonna II kursused maksimaalse arvu punkte, s. o. 1,000. Järgnevad geograafiaosakonna II ja ajaloo-osakonna I kursused (vastavalt 0,958 ja 0,948). Andmetest näeme, et juba esimese ala järel on kon-kurents esikohale äärmiselt tihe: aitab sellele ju kaasa ka osa-kondadevahelise paremusjärjes-tuse kasutuselevõtt, mis muudab kollektiivid arviliselt võrdseteks ja liidab nad tihedamalt kokku.

Samal ajal käis vene filoloogia osakonnast orienteerumas ainult üks üliõpilane (Gurjev) ja 2 õppe-jõudu. Soovida jättis aktiivsus matemaatikaosakonnas. Paremata osavõttu oleks tahtnud näha ka lääne filoloogide hulgas, kes olid mullu ühed paremad.

Krossist võitis möödunud sügi-sel osa umbes 24% üliõpilastest,

В. Ф. Кремпольский, М. М. Мек-лер и Г. А. Гинзбург. Справоч-ник картографа. Москва 1963. 417 lk.

Библиографический указатель геодезической литературы за 5 лет. 1957—1961. Москва 1964. 266 lk.

А. П. Терентьев и Л. А. Янов-ская. Химическая литература и пользование ею. Москва 1964. 319 lk.

Б. Земляной и Ю. Чевокина. В мире занимательных фактов. Алма-Ата 1964. 351 lk.

Путешествия. Приключения. Фантастика. Рекомендательный указатель литературы. Москва 1964. 222 lk.

Т. Алексеев. Справочник по жи-лищному законодательству для проактива. Москва 1963. 310 lk.

Словарь названий жителей (РСФСР). Около 6000 названий. Москва 1964. 399 lk.

В. Трайнин. Среди книг о му-зыки. Выпуск 3. Что читать о ком-позиторах Италии и Франции. Ле-нинград 1963. 66 lk.

Цунами. Аннотированная библиография на русском и иностран-ных языках за 1726—1962 гг. Мос-ква 1964. 111 lk. (770 nim.).

Ударные волны. Аннотирован-ный библиографический указатель отечественной и зарубежной лите-ратуры. (1950—1959). Москва 1964. 187 lk. (1469 nim.).

Энциклопедия измерений кон-троля и автоматизации. Выпуск 2. Москва-Ленинград 1964. 164 lk.

T. SAK

Raadioloengud

TRÜ kaugõppesaated Eesti Raadio ultralühilainel algusega kell 22.30.

Kolmapäeval, 2. dets. 1964. a.

1. Kõikidele väliskirjanduse õppijale õppejõud Ott Ojamaa loeng «Prantsuse klassitsistlik komöödia XVII sajandil».

2. Ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilastele dots. Liidia Rootsi loeng «Mõningad küsimusi Ladi-na-Ameerika ajaloost».

Reedel, 4. dets. 1964. a.

1. Kõikidele NLKP ajalugu õppivale üliõpilastele dots. Johanne Jakobsoni loeng «NLKP programmiliste ülesanne-te täitmisest rahvussuhete alal».

2. Saksa filoloogia III kursuse üliõpilastele õppejõud Rita Tasa loeng «XX sajandi saksa kirjan-dus. Feuchtwanger».

Toimetaja H. PEEP

«Тарту Рийкли Юликоол» («Тар-туский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тарту-ского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükojaja trükk. Тарту, Ülikooli 17/19. Üksik-numbril hind 2 kop. Tellimise nr. 9029. MB 07597.

Dotsent E. MÖLS

19. novembril suri Tartu Riik-liku Ülikooli kauaaegne õppe-jõud ja endine kateedrijuhataja,

geoloogia-mineraloogiakandi-daat dotsent Evald Möls. See oli suureks kaotuseks nii TRÜ geo-loogiakateedri kui ka kogu Nõu-kogude Eesti geoloogidepererele.

Dotsent E. Möls elutee ei olnud kerge. Sündinud 14. mail 1905. a. Tallinnas vabrikutöölise palju-lapselises perekonnas, tuli tal juba varases nooruses võidelda majanduslike raskustega. Et saa-da haridust, pidi teadmistejanu-line nooruk siduma õppimise pi-deva leivateenistusega. Lõpetanu-1925. a. Tallinnas Kaarli reaalkooli ja teeninud rea aas-tate vältel laevadel madrusena, võis ta alles 1933. a. astuda õppi-ma Tartu Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonda.

Juba üliõpilaspõlves avaldusid E. Mölsi võimed teaduslikuks uurimistööks. Tema võistlustööle

«Kose kihelkonna geoloogiast» omistati 1937. a. I auhind. Sellele uurimusele järgnesid peamiselt rakendusliku suunaga tööd meie aluspõhja litoloogia, maavarade ja pinnakatte kaardistamise alal. Suure praktilise väärtusega oli Eesti mineraalseid ehitusmater-jale käsitlev kokkuvõte, mille eest omistati talle magistri-, hil-jem kandidaadikraad.

Nõukogude võimu taaskehtes-tamisel Eestis asus ta tööle Eesti NSV Tööstuse Teadusliku Uuri-mise Instituudi sektorijuhata-jana.

Tartu Riikliku Ülikooliga on dotsent E. Mölsi tegevus seotud 1945. a. sügisest, mil ta kutsuti mineraloogiakateedri juhataja kohale. Sellest ajast alates ra-kendas E. Möls kogu oma jõu, teadmised ja oskused noorte nõu-kogude geoloogide ettevalmistam-isele. E. Möls oli TRÜ geoloogiaosakonna üheks organiseeri-jaks ning kõigi noorema põlv-konna geoloogide õppejõuks.

E. Möls töötas mineraloogia, hiljem geoloogiakateedri juha-tajana 1960. aastani, mil ta hal-veneva tervisliku seisundi tõttu loobus kateedri juhatamisest ja jätkas pedagoogilist tööd geolo-giakateedri dotsendina. Oma 19-aastase pedagoogilise tegevuse vältel tegi E. Möls ennastalgavat tööd: ta õpetas kokku ligi 20 eri-nevat õppeainet. Vaatamata sel-lele suutis ta süveneda igasse ainesse ja sisendada üliõpilastes huvi kõigi tema poolt õpetata-vate distsipliinide vastu.

Dotsent E. Möls oli pedagoog-ina autoriteetne ja lugupeetav ning inimesena haruldastel sün-damlik, alati optimistlik, abival-mis ja heatahtlik. Sellisena jääb ta ka alaliseks oma õpilaste, kol-leegide ja töökaaslaste mäles-tusse.

Teadaanded

Esmaspäeval, 30. novembril kell 18 toimub ühiskonnateaduste ma-jas V. Kingissepa tn. 12 aud. 15

PROGRAMMEERITUD

ÕPETAMISE ALANE SEMINAR, kus tutvustatakse TRÜ uut per-foplaati ja selle rakendamise või-malusi ülikooli õppetöös.

Homme, 28. novembril kell 19.30 on ülikooli aulas

Tallinna Polütehnilise Instituudi naiskoori kontsert.

Juhatab Alma Tamm.

TRÜ kohvikus on avatud soome-ugri kateedri professori

Paul Ariste kogust pärinevate EKSLIBRISTE NÄITUS.

Tutvuge sellega!

Pühapäeval, 29. novembril kell 20 on ülikooli klubis Tartu linna lahtised 1964. a.

MEISTRIVÕISTLUSED

kaasaegsetes peotantsudes. Osa võtab Lõuna-Eesti peotantsijate paremik.

Täna, 27. novembril kell 16 on Ülikooli tn. 16 aud. 19 kohtumi-ne sm. F. Kuduga, kes räägib teemal «Muljeid Tokio olümpia mängudest».